

יסוד. נכן נ"ל שאין להשגיח בהסכמת רבני' התפסית. וכבר' שכל עיקר סמיכתו על תשובת הר"א שבה' בידו על דיון פני' התפסות בבית רובין וילא עליה קלא דלי' שמתייחד עמה. שהשיב הרב למי' ב"מ ריכולין למחות אלף ב"ד כופין כי ידוע שבוסה לעבול כו'. וכתב רדב"א על זה ואם הפילגש מותרת אמאי כופין להוליא. ה"ה שמשנת בביתו ומיוחדת לו כו'. במי' דברים של מה בכך הם. דברי הר"א וה' טובים וכו' וכתובים בזה מאחר שלא היה מיוחדת לו לתשמיש גמרי כי רק לשרת את הבית נשכרת והוא מונה עמה. ששיטתו אין זו פילגש אלא מוסקרת ואסור' עליו משום קדשה ודאי דכי היכי דאפקרה נפשה לגביה כו'. והוא זמא כפולה ומכופלת כעבות העגל' דאין שם פלגש עליה גם לא הבחין בין זרע לזרע. ומשום ומל' הארץ זמא כדליתא. ואית בה מי משום פ"מ בלי ספק ועוד חסור' כרת דנדה, שהיא ודאי בוסה לעבול. כה"ג דליתא לקוחה לפילגש, והוא אינה מתייחדה לו ואינו חפץ בה. אלא להשביט יצרו בה באיסור' כמים גנובים וגו'. לר' לומר שכופין על כך. משא"כ בפילגש הלקוחה מתחיל' לכך. שאין לה בוסה לעבול כמו האש' כיון שכתבת היא עמו. והוכחת רדב"א מלשון רבב"ד. לא ידעתי מה היא. האם פלה ע"ד ארס של מוסקרת השכור' ללר' הבית בלבד תהא עליה מותרת פילגש. אם אינו שוכרה בפירוש גם לתשמיש ומתייחד לה חדר בביתו שבה' שמור' לו ולא תפקיר עמל' לאחרים ככל אשר בארנו היטב למעל'. אחמאם על ארס גדול כרדב"א. מתעסק בדברים בעלים כלה, שפוסה ממסרתם סתמא. פילגש מי שמה כולת. אלא הפילגש הולית מיוחדת קלא אית לה, וילא למיחס בה מזונות כמו באשה, והרי גדול' מזו מלית בהשולח בלחור' מעשה ה"ל דלמירון אסור' דמתייחד לעבדיה ומגטר לה. ואף שאין עבדים מקפידין על היותו כמלאת כענן אביהם. כ"ס לכן חורין עבד הלוך פלגש תור' משמנית עליה. והיא גם היא אומרת אחי הוא. ואינה בוגדת בו כל זמן ששומר לה תנאים. גם היא בריחה נאמנת לו, ולכן בניה דמיוחסים ג"כ אחריו. כמי' רבים והגם בכבוים. וכן אין לחוש לה לאיסור' נדה, שאינה בוסה לעבול. וגם אין פגם ב"מ, מאחר שהתר גמור הוא, לכן אין כאל שום רמז לאסור' הפילגש מדעת הר"א. ולא גלה דעתו להיכן נוטה. אם לר"מ או לדעת החולקים עליו ויכולים לרפסו יותר לכת המתיירים מדעת' מנה לגמרי.

אחר שכתבתי כל ה"ל וחשבתי יללתי ידי חובת בזה הענין. לקבוע הל' והורא' להסיר פילגש. מדמנה ליד תשובת הריב"ש, והנה לגנדי כמרא' גבר חכם בצח, מאמץ כח החומרא' לאסרה גם הוא בחוק יד. ומוכרח אני לפיין גם בדבריו ז"ל קודם שנתמוד על פרק נגמר הדין. (אף אם כמדומני אחר העיון, היא הית' למרא' עיני רדב"א, ושמעו לו למטר' בתשובתו הג' להחיות ההומרא'. לראות מה שורש נמלא צו להוסיף. או לגרוע דבר מכל האמור בענין. ואמבור עליהם ראשון ראשון תחיל' נאמר (סימן ש"ה) (ואכלית דברי תשובתי עליו תוך לשון בקור' מליו) כהביאו מה שהשיב הר"מ שהחיות כעשה ההיתר בכל כח, וטען נגד לשון השאל' שפסדה ריב"ש ותכב בה שהוא דבר עבד' (ר"ל להחיות פלגש) והמשיב כתב כלשון הזה. חלילי לא תהא כזאת בישראל שכרי דוד נשא כמה פילגשים וכן בלא כו"כ. וכבר גזרו על הפסוק' כו'. וימן הריב"ש על זה. הנה החרדת את כל החרד' הזאת כאלו הם פשוטים ומוסכמים והנה רש"י כתב כו'. פלגשים בלא כתוב' (כבר השכנו למעל' על ענין זה, שהיה של רמב"ן) כו'. גם הרמב"ם כן דעתו כו' (בר מהא דחידא' היא, ואין מוה"ן לו אפילו אחד, מאחר שלא נודע עממו מאין הרגלים ומיין וטכנודו חלוק עליו. ונמוקו עמו ורבים וגדולים עמו) והרשב"ד שהשיב כו'. אבל מ"מ באסור' ב"ד של דוד היא (לא כן א"י ורבי בנחמ' הר"א לא גלה בה שום איסור' רק החר' בלבד. ואח"ל שהפסיק להחמיר בביאת פסויה מיהא בכל גוונא היינו משום סיג לקדשה. אבל לאסור' הפילגש לא בא במחשבתו כלל. אדרב' תקם בה מסמרות ההחר' כי מסיים שם שהיה הפילגש הכתוב' במקרה ואמ"ס שהוא ז"ל כתב שהיה הפילגש דודו הי"ל פילגשים. הנה מבואר בכתובים שלקחם קודם עגזיו על היתור' כו' (בסא מודיעא דלגב טעמא אחיא ליה לרמב"ש ושגגה היא בודאי כי לא מליתו ששא דוד פילגשים לאחר שגזרו כו'. אלא אחרי בואו מחברון. וכיוונתי בזה לדעת ריב"ש. כמו שכתוב' לפני. באר היטב שפה אחת ודברים אחרים עם מ"ס ריב"ש. ואמ"ס משמט' אכשלוס הי' אחי' וסם כתוב ואליהו לא בא כו'. משמע דמד השתא בא כו'. אפשר לומר שלא גזרו כו' (בסא נמי בר מולא אלא, ומילתא דפשיטא היא) וגו"ל שהיתה אביבס אסור' להתייחד אם לא שהתירוה כמי' דקשין גירושין שכרי הפירו' לו לייחד ולא לגרש, אמ"ס שהי' יחוד תמיד'. ואין נרא' להחיות יותר ביאה מתיידת כל שהיה מתייחדת לאיש מיוחד כמו אביבס. ולכן אף אם נאמר שהפילגש היא בלא פקדושין. הנה נאסר' בגזרת ב"ד של דוד. והרי פסויה היא זו כו' (הן לא דקה ממנו ראיתו זאת לאסור' פילגש כי הוא עושה מערכי' על הדרוס. שכל עקר הוכחתו בזויה על ידו נופל. ואין לה תקומ' אלא סם הולדת ההנה' שפילגש בכלל גזרה יחוד רפועיה. ואינו אומרים שאין הדבר כן אלא דווקא על פסויה האסור'. גזרו יחוד מעמיים שזכרנו, משא"כ בפילגש

שאינה פסויה מוחלטת אלא פלג אש. וכן היה מיוחדת ומשתמשת לביתא ביתא לאיש סייתר' אליו. ואינה פסויה אלא לענין שאל' גמ. והנה עליה אינו חייב מיתה. אבל מוכר בלאו דקדש' שפי' בעינת זנות נעשית קדשה. וגורם שחמלה הארץ זמא ככל הכ"ל.) משי"ע ולכן לא נמלא פילגש בכחוב מדור וליכר רק בשלמי כו' (נמלס ממנו שגם רחבעם נכדו נשא פילגשים ששים לאפי"ס שהי' מחר שלא לעבור בלאו דל"ל נשים ושאר רק י"ה נשים כדן תורה). כ"ע לדחוק מאד בפירוש הגרסא האמתית כדי לקיים דמין כחוב בחזקת היד ואין שומעין להוליא' מפסטי' וכמה שהבינום כל הראשונים ואחרונים והתעלם לומר כדבר ידוע שלא בקדושין נאסר לר"ם בגזרת ב"ד (דבר שלא נודע ולא יודע לעולם, שא"כ בפירוש היו אומרים שאסרו גם הפילגש, הא לא גזרו אלא למוט' ביאה האסור' לא המותרת ללדיק' עולם חלילה) ובדאי לשון אלמנות חיות ויכח שבקדושין היו (מי לחשו לרב לומר כך. אבל זה נמשך לפי סברתו שהפילגש היא פסויה גמור'. ואין לדבר כן אלא חזי אשם היא. ויחזק לה שם אלמנ' חיה בכיות' גלמוד' מבטולי' ולרור' אסור' גם לאחר. כמו שהי' הענין בפילגשי דוד) ומ"ס וכל מעשה דפלגש בגבע' מוכיח (כבר הסברנו הענין יפה ואין לכפול הדברים) : משי"ע (בתור מ"ס בתו' שהיתה אסור' מפני יחוד פילגשות והפריך בדברים בעמלמ' לומר שא"כ לריכה גם כו'. ואמ"ס בפיר' בשוק מותרת היא כוהב בה מנהג הספר. ועוד יודיענו האושרים מי גזר אלא בקידושין כו' (כל זה נגזר אחר שטחו שלא שיער תחיל' היחוד בפילגש ושכל זמן שהיה מיוחדת. אסור' לכל ארס מתורת קדשה ומלאת הארץ זמא כדל"ל. לכן הפילגש מותרת ללדוניה. שאין בה זאת האסור' והנמשך ממנו למלא הארץ זמא. הנה התור' גזרה ואסר' וכו'ן שהפילגש. מותרת פ"י יחוד מן הפסו'. ממילא כשכחל היחוד חור' להיות פסויה ככתה'ל. דומיא דלשה דמתקדשת בשטר ויולא' בשטר. כן הפילגש כהיות' של זו ביחוד. כן יללתי' בכשרת השמור' והפקעת היחוד. בהסרת היחוד ופקע הפילגשות בחוס זמנו המוח' בייסאם או שהתלזו בכך או שזנת' תחתיו. או שגזר בה ואינו שומר לה ברים התנאי' שנייבים. הרי יולא' ממנו בכך אחי דבור ומכחל דבור. וא"ל לס"ר בשוק. כי זה אמנם אסור' לנבות ישראל אף לטויות. כמי' הר"מ אלא רק בהסרת קשר שמירת היחוד בלבד וכתור' ככני הפילגשות. ואין כלל מנהג הספר' דלחקש הויה ליליא' גם בפלגש והולא' מביחו קלא אית ליה (כמו היחוד) ולא הספר' הוא זה). כ"ע ויחא מ"ס על ותזהה עליו פילגשו. שאם הי' זנות ברלון לא הי' מחזיר' כו'. כמי' הרמב"ן (דבר תמוה הוא מאד על ארס גדול כמוהו יסמיים הרמב"ן. כבר נתייבב בהיותו מורה ובל' להתר. אבל מ"ס הרמב"ן. וכן הסו'. כבר נתייבב היטב בדבריו. כי מחמת שטע' בה איסור'. נמאס' עליו עכ"ס אליבא דכ"ס. אבל אני אומר עוד שנעשית קדשה שמהה (בפסר' לדעת הרמב"ם) לכן נאסר' עליו דבר חורס. אם הי' הוגות ברלון והמקיימ' מקיים קדשה. ועובר בכל כמיל' בלאו. וכמו שהטעמתי עוד איסור' זה פ"ל שגבר הארכנו בזה בדברים ברורים) ולפי' שמותרת רק שלא לקיים מלית אישות. אי"כ עבר דוד מ"מ כו' (אין אני מורה לר"ח כזו. חלילי לומר כך אלא אישות דבר אחד. ופילגשות דבר אחר הוא וסתייהם של תורה) אלא שהר"ל ינאש אשם גמור. כדי לזכות בכמה דברים על ידי. והיא גם היא רואה לזכות בו בדברים הרבה. וגם שיאסר' הוא בקרובותיה והיא בקרוביו וסתייחב מיתה הלא עליה הלריכות תורה קדושין דווקא. והרונים בפילגשות הסוכה בטיייהם יותר. אם מפני שהאיש כבר יס לו אשם. רק לר' למשמש הבית וגם אותו. לפריקם שאין אשמו מלויה לו. כגון לעת נדחה וזוכה ונדחה או בדרך כדי להגלל מעבד'. ושלא להעמיס עליו משא כבד של התחייבות לאשם. ואף היא רואה בכך כדי שאל לא יתנהג עמה כשורה שתלך מאתו מיד בלי חומר כתיבת גם ונתינתו כהיון אלא שפה נעפרת ממנו בדבור אלו. גם למען לא תאסר על קרוביו. אחר שילא' ממנו כשתי דרכים (הן הוא שלא יאסר בקרובותיה. לכן שיהיה חפלים בכך יותר. על כן היתה תורה גם מלאת פילגשות לישראל בודאי. שלוקח' בדבור. ומוליא' בדבור, כך אלו למדים ממנהגה הפסוט שגלג' תורה מכלל שמותרת גמורה היא אלא שאינה מלוה מחויבת (גם לקיחת אשם אינו חובת גמורה. כמי' אלא למלוה מן המוכרת) אלא רשות היא ודאי למאן דלייך לה. הקילה עליו לקחת אשם בלא קידושין. אבל מי' יחוד דווקא. שלא יגובה עמה מנהג הספר' להניח לבוא עליה גם אחרים על זו הוהיר' תורה בלית' קדשה ושלא תמלא הארץ זמא ככלא הי'ו הכנים הגולדים מנות ישראל נודעים למשפחותם לבית אבותם. מכלל שאין בה משום חשש זה (כי הפילגש בניה נודעים ומתייחסים אחר אביהם ככני אשם) הוהיר' גם היא לישראל כמו לר'ן. וממני שאינה מלוה בהרחת אלא רלויות לא ככתב בה מ"ס ודיה ידוע וקל מני שים ארס עלי ארץ ולא נלטהו שיקח פילגש דווקא כלקחת אשם שהיה מ"ס מוחלטת עכ"ס כשחזומן כענין סיוב לזית לגבר ברי' - והולר' תורה לבאר משפט האשם שילא' מכלל פילגש ותהדר' הלכה זו אחר שנת' תורה והודיע' המנהג עמה' כפנאלי המיוחד לאשם ישראל. כאשר תשיג ידו זוג כשר עי'פ' תהור'. לכן היתה התר הפילגשות

אחר שכתבתי כל ה"ל וחשבתי יללתי ידי חובת בזה הענין. לקבוע הל' והורא' להסיר פילגש. מדמנה ליד תשובת הריב"ש, והנה לגנדי כמרא' גבר חכם בצח, מאמץ כח החומרא' לאסרה גם הוא בחוק יד. ומוכרח אני לפיין גם בדבריו ז"ל קודם שנתמוד על פרק נגמר הדין. (אף אם כמדומני אחר העיון, היא הית' למרא' עיני רדב"א, ושמעו לו למטר' בתשובתו הג' להחיות ההומרא'. לראות מה שורש נמלא צו להוסיף. או לגרוע דבר מכל האמור בענין. ואמבור עליהם ראשון ראשון תחיל' נאמר (סימן ש"ה) (ואכלית דברי תשובתי עליו תוך לשון בקור' מליו) כהביאו מה שהשיב הר"מ שהחיות כעשה ההיתר בכל כח, וטען נגד לשון השאל' שפסדה ריב"ש ותכב בה שהוא דבר עבד' (ר"ל להחיות פלגש) והמשיב כתב כלשון הזה. חלילי לא תהא כזאת בישראל שכרי דוד נשא כמה פילגשים וכן בלא כו"כ. וכבר גזרו על הפסוק' כו'. וימן הריב"ש על זה. הנה החרדת את כל החרד' הזאת כאלו הם פשוטים ומוסכמים והנה רש"י כתב כו'. פלגשים בלא כתוב' (כבר השכנו למעל' על ענין זה, שהיה של רמב"ן) כו'. גם הרמב"ם כן דעתו כו' (בר מהא דחידא' היא, ואין מוה"ן לו אפילו אחד, מאחר שלא נודע עממו מאין הרגלים ומיין וטכנודו חלוק עליו. ונמוקו עמו ורבים וגדולים עמו) והרשב"ד שהשיב כו'. אבל מ"מ באסור' ב"ד של דוד היא (לא כן א"י ורבי בנחמ' הר"א לא גלה בה שום איסור' רק החר' בלבד. ואח"ל שהפסיק להחמיר בביאת פסויה מיהא בכל גוונא היינו משום סיג לקדשה. אבל לאסור' הפילגש לא בא במחשבתו כלל. אדרב' תקם בה מסמרות ההחר' כי מסיים שם שהיה הפילגש הכתוב' במקרה ואמ"ס שהוא ז"ל כתב שהיה הפילגש דודו הי"ל פילגשים. הנה מבואר בכתובים שלקחם קודם עגזיו על היתור' כו' (בסא מודיעא דלגב טעמא אחיא ליה לרמב"ש ושגגה היא בודאי כי לא מליתו ששא דוד פילגשים לאחר שגזרו כו'. אלא אחרי בואו מחברון. וכיוונתי בזה לדעת ריב"ש. כמו שכתוב' לפני. באר היטב שפה אחת ודברים אחרים עם מ"ס ריב"ש. ואמ"ס משמט' אכשלוס הי' אחי' וסם כתוב ואליהו לא בא כו'. משמע דמד השתא בא כו'. אפשר לומר שלא גזרו כו' (בסא נמי בר מולא אלא, ומילתא דפשיטא היא) וגו"ל שהיתה אביבס אסור' להתייחד אם לא שהתירוה כמי' דקשין גירושין שכרי הפירו' לו לייחד ולא לגרש, אמ"ס שהי' יחוד תמיד'. ואין נרא' להחיות יותר ביאה מתיידת כל שהיה מתייחדת לאיש מיוחד כמו אביבס. ולכן אף אם נאמר שהפילגש היא בלא פקדושין. הנה נאסר' בגזרת ב"ד של דוד. והרי פסויה היא זו כו' (הן לא דקה ממנו ראיתו זאת לאסור' פילגש כי הוא עושה מערכי' על הדרוס. שכל עקר הוכחתו בזויה על ידו נופל. ואין לה תקומ' אלא סם הולדת ההנה' שפילגש בכלל גזרה יחוד רפועיה. ואינו אומרים שאין הדבר כן אלא דווקא על פסויה האסור'. גזרו יחוד מעמיים שזכרנו, משא"כ בפילגש